

Litterära
pallenÅldrandets
plåga

Gamla människan, snart åttio, är Hanna i Yngve Bergers nyligen utgivna *Berättelsen om Hanna*, (Lur och Kultur). Det är ärt att välja en gammal dam som svikande närminne och återande fixa idéer till huvudperson. Hanna är en gråsig, gammal änka som ständigt minnar sina hyllor med foton, man, barn och barnbarn och missnöjd med de ständigt växande flickorna från hjälpsbyrån.

En dag får hon från sin balong syn på en ung man som står naken i sjön nedanför hennes hus. Han återkommer: flesta morgnar och Hanna uderar honom i sin kikare, an väcker starka känslor i henne och hon börjar ömma om kärleken som en närning.

Är detta en manlig önske-öm: Att väcka en slumrande sexualitet till liv genom blotta närvaro, genom en manliga kroppens arkaiska skönhet? Jag blir på ett gendomligt sätt generad på annas vägnar. Hon förlorar sin värdighet, sitt långa livs imlade erfarenhet och rammar i en tonårsföreläsnings slöshet.

Jag kommer att tänka på en kanadensiska författare, Margaret Laurence. Hennes roman *The Stone Angel*, 1964, är svenska *Marmorängeln*, 1983, handlar om Hagar Hipley, en misstänksam och näslak dam på 90 år som ligger i åldrandets plåga och jälpöshet. Hon blandar minnen från sitt långa och årdade liv med nuet och vet inte alltid var hon befinner sig.

I ett sista desperat försök att undkomma värdhemmet ymmer hon från sitt hus där en bor med son och sonustru. Hon är envis och tursk, stolt och stingslig och ärför allt är hon hela tiden edd inifrån med sina egna gon och värderingar. Hon ännu oerhört levande och kta, inte inpassad i ett färgigt författarscenario. Hennes handlingar måste ha varratsat också författaren. De är inte mindre absurda än lannas hos Yngve Berger ten mer förankrade i den gental romanen byggt upp.

Ålderdomen är inte särskilt glansfull, men den har sin egen värdighet, sin egen dramatik. Det är inte att Yngve Berger styr ut Hanna i en badrätt med en skär behå utanpå som gör henne pinsam utan avståndet mellan författare och diktad gestalt som gör henne löjlig och patetisk och långt ifrån trovärdig.

MARGARETA RYE

Myten om förträngda minnen

När ett tillräckligt stort antal psykoterapeuter tror att sexuellt utnyttjande är en sann sjukdomsförklaring, blir det oundvikligt att många patienter, som lider av helt andra problem, till slut blir övertygade om att de också är offer för detta, skriver professor Frederick Crews i boken *The Memory Wars*. Kata-rina Oscarsson anmäler.

Kan minnesterapeuter skapa minnen hos sina patienter? Ja, hävdar professor Frederick Crews, den i dag mest framträdande kritiken av terapier som syftar till att plocka fram så kallade förträngda eller bortträngda minnen. Crew har nyligen publicerat en mycket kontroversiell och intressant bok i ämnet – *The Memory Wars: Freuds legacy in dispute*.

Saklitteratur

Frederick Crews
The Memory Wars
Freuds legacy in dispute
New York Review

Det är allmänt känt bland forskare att det inte finns några som helst vetenskapliga bevis för den freudianska teorin att fram-plockandet av så kallade förträngda minnen löser patientens problem i nuet.

Ökning

Under de senaste tio åren har antalet anmälningar om sexuella övergrepp mot barn ökat lavinartat. Och en stor del av anmälningarna kommer från människor som tidigare ej ens antytt att de genomlevt sådana tragiska händelser i sina liv; minnena av sexuella övergrepp har uppstått efter att de träffat terapeuter som anser att sexuellt utnyttjande under barndomen är den mest sannolika och viktigaste orsaken till den vuxnes olika symptom.

Enligt Frederick Crews är det mycket troligt att det ökande antalet anklagelser om sexuellt utnyttjande inte handlar om att man uppmärksammat det verkliga problemet med sexuellt utnyttjande av barn; i stället är ökningen en effekt av att det råder en terapeutisk trend på en rent abstrakt nivå.

Han är djupt oroad av utvecklingen eftersom de underliggande antagandena bakom denna flodvåg av anmälningar precis stämmer överens med grundteorin inom den klassiska psykoanalysen. Med detta menar Crews att både dessa inriktningar – psykoanalysen och Recovered Memory Therapy (RMT) – antar att bortträngning är en vanlig metod att hantera trauma på.

Båda riktningarna antar också att upplevelser i den tidiga barndomen skapar minnen som, trots att de legat bortglömda i det undermedvetna, kan plockas



Förtränger obehagliga upplevelser? Enligt Frederick Crews är det mycket troligt att det ökande antalet anklagelser om sexuellt utnyttjande av barn är en effekt av att det råder en terapeutisk trend på en rent abstrakt nivå.

fram med stor detaljrikedom flera årtionden senare. Båda riktningarna menar också att tidiga barndomsupplevelser – vare sig det rör sig om verkligt eller uppiktat sexuellt utnyttjande, har en unik patogen, det vill säga sjukdomsalstrande, betydelse. Och att patienten blir frisk när han återupplever gamla minnen. Teorin är på ett sätt attraktiv, men osann, säger Crews och andra kritiker av Freud (jfr Richard Webster, "Why Freud was Wrong", Harper-Collins, 1995).

Symboler

Dessutom behandlar såväl psykoanalys som RMT symptomen som symboler för gamla förträngda minnen. Det vill säga man antar att det ursprungliga traumat spelar upp om och om igen, men med olika uttrycksätt, i den vuxne patientens beteende.

Men det viktigaste är, menar professor Crews, att båda dessa riktningar misslyckas med att kontrollera vilken effekt terapeutens egna idéer har på patientens tankar; det vill säga hur kontrollerar man hur villig patienten är att acceptera alla idéer han får av sin terapeut?

Hela RMT-rörelsen började i mitten på 1980-talet efter 10-15 år av ökad feministisk medvetenhet om att många fall av sexuellt utnyttjande av barn aldrig anmäldes. När den feministiska rörelsen presenterade verkliga fall av sexuella övergrepp mot barn möttes den då av ointresse och till och med förakt från klassiska freudianer.

I mitten av åttiotalet skedde emellertid något nytt. Den fullständigt självklara önskan att dra fram alla fall av sexuellt utnyttjande av barn i ljuset, kombinerades med den tveklaktiga freudianska synen, nämligen tron att människans hjärna kan lagra traumatiska erfarenheter och återfå dem intakta många år senare. Terapeuten övertygar patienten att det har hänt, menar Crews.

Offer

Crews hävdar alltså att den freudianska inriktningen, med dess speciella terapeutiska metod, ökade antalet påstådda fall: ett stort antal patienter började

plötsligt se sig själva som offer för barndomsupplevelser som de tidigare inte känt till!

När ett tillräckligt stort antal psykoterapeuter tror att sexuellt utnyttjande är en unik, pålitlig och sann patogenes (sjukdomsförklaring), blir det oundvikligt, menar professor Crews, att många av deras patienter, som lider av helt andra problem, till slut blir övertygade om att de också är offer för detta.

Crews är inte psykolog, hur kan han då veta vad han talar om?

I USA finns säkert minst 400 olika slags terapimetoder, som alla hävdar att de har kliniska bevis för sin effektivitet. Detta blir ju högst motsägelsefullt, minst sagt. För att kunna göra en objektiv bedömning och en verklig jämförelse är det snarare en fördel om man befinner sig i ett utanför-perspektiv, förklarar Crews.

Saknar utbildning

I dag finns det ju alla möjliga och omöjliga slags psykoterapeuter. Flera av de så kallade Recovered-Memory-terapeuterna saknar helt akademisk utbildning i psykologi, skriver Crews. Samtidigt finns det många som har imponerande höga akademiska meriter. Tyvärr verkar hög utbildning inte vara någon garanti för vetenskaplighet och så vidare. Enligt Crews beror detta på det skadliga inflytande som den freudianska hegemonin i USA haft, ända fram till de senaste åren.

De flesta RMT-terapeuter tror verkligen att de hjälper patienten. Det hela är ironiskt och djupt tragiskt, anser Crews. RMT-rörelsens egen litteratur visar att patienterna i själva verket försämrades under terapins gång – ofta så långt som till självmordsförsök.

Ond cirkel

Det groteska är att terapeuten i det läget kan skylla patientens beteende på att han förträngt sina verkliga känslor. Det hela blir något av en mycket ond cirkel. Crews har modet att hävda att många av dessa terapeuter säger att patienten bara förtränger minnen om han eller hon inte minns några sexuella

övergrepp. Det blir alltså ett slags intellektuellt övergrepp från terapeutens sida!

RMT-rörelsen är helt enkelt djupt oetisk, sammanfattar Frederick Crews. Det allvarliga i situationen blir allt tydligare när allt fler RMT-terapeuter faller i rätten för att ha förstört sina patienters liv, eller för att ha förstört de mäns eller kvinnors liv som utan grund anklagats för att ha förgripit sig på sina egna barn, säger han. I flera fall – senast i Kalifornien, har flera RMT-terapeuter fallits i domstol för felbehandling. Inte bara patienterna, utan även deras anhöriga, som osannfärdigt har anklagats för övergrepp, menar att terapeuterna har förstört deras liv.

Crews och andra moderna kritiker av den freudianska skolan menar att historiska fakta talar för sig själv. Freud grundade till exempel tillsammans med sina lärjungar Ernest Jones och S. Ferenczi en hemlig kommitté inom den psykoanalytiska rörelsen. Kommitténs uppgift var att göra propaganda för Freuds idéer och att smutskastade Freuds kritiker.

Verksamheten blomstrade mellan 1912 och 1920. Ända fram till 1944 var kommitténs existens okänd. Frederick Crews menar att bilden av Freud som en osjälvisk, nästintill överjordisk man har att göra med den effektiva PR som gjordes i dåtidens psykoanalytiska rörelse (ett tillvägagångssätt som inom parentes sagt förefaller höra hemma mer i en totalitär organisation än inom en förment vetenskaplig inriktning).

An i dag, när Freuds person har allt mindre betydelse för den psykoanalytiska skolans respektabilitet, fortsätter motståndet mot att låta forskare beskriva Freud som den människa han egentligen var, hävdar Crews. Till och med viktigt forskningsmaterial, som utgör grunden för vår kunskap om Freud och hans tid, undanhålls forskare, säger han.

Recensenter i USA har prisat Crews mod. Phyllis Grosskurth, anedd historiker, säger till exempel att "Crews sunda förnuft skärakt igenom den masshysteri som råder när det gäller det förträngda minnes-syndromet... Orädd och provocerande har han belyst en modell i om terapi som har förstört många oskyldiga människors liv".

Och fil dr Sheldon Litt, författare till boken "Humanistisk psykologi och gestaltterapi", Almqvist & Wiksell, understryker att "Crews kraftfulla kritik av psykoanalytisk pseudovetenskaplighet kan bidra till att få det freudianska imperiet på fall, lika snabbt som det marxistiska kollapsade. Förhoppningsvis bereder detta vägen för nya, moderna och mer effektiva psykoterapimetoder".

Crews bok är en väckarklocka för den svenska publiken, som hittills inte varit vid att se Freud kritiserats offentligt.

KATARINA OSCARSSON

"Det är igång en om den s den och rer som, bättre li kostnade markna Folcker, nader vi börs.

Nä i n d ler flera b vanligtvis f – som del: "riskfri" er viditet och i riskavläggn struktur.

Den sven tal market stycken, sor säljtränor (p kallade term själv som "i söker locka möjligt genc som möjligt

När en k market mak tion. Denne nen i "eger risken i ma

KUL
M

Fredrik

1995 fick Fi band priset i grupp. Imor den 13 mars jazzklubben Gruppen be nus Broo, F kvist, Torbj lip Augusts Norén.

Fasching 63, Stockho

Norskt i Kons

Normanner Truls Mork Konserthus 14 mars, för en tillsam harmoniker

Tidigare i bland annat dåvarande S Europa, US lien. Tillsan oboisten Gr leder han oc marmusike Stavanger.

På progra Schumanns Truls Mork Konserthus 14 mars, för en tillsam harmoniker

Konserth